

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v inozemstvu mesečno Din 15.—. — Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5 poštni predal 22. telefon 2326. Čekovni račun št. 14335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo. — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasi trgov značaj: vsaka beseda Din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialne namene delavstvu in nameščencem, vsaka beseda Din 0.50

Štev. 115 • Maribor, torek, dne 8. oktobra 1940 • Leto XV

Cene in delo

Delo je blago, ki ga prodaja delavec.

Priznanje, da je delo blago, ki ga prodaja v današnji družbi delovno ljudstvo, je že staro. Že v svetem pismu je pisano, da je prav hudo krivično, če kdo delavcu zadržuje zaslužek. S tem seveda ni mišljena le obljubljena plača, ampak plača, s katero more delavec pošteno in redno živeti. Tam ni govora o kolektivnih pogodbah in ne o minimalnih mezdah, ampak le o zaslužku, ki je pravičen; torej o zaslužku, ki omogoča delavcu, hlapcu, uradniku itd. potrebno nabavo življenjskih potrebščin, kar potrjujejo tudi zgodbe o odedruhih in skopuhih.

Temeljna morala tega vprašanja je potemtakem, da se naj nudi delavcem zaslužek, ki zadošča za potrebe življenja. To temeljno moralo pa še posebej podpira družabna dolžnost, ki zahteva, da se narod ohrani zdrav in krepak, kar je le tedaj mogoče, če ima dobro in zadostno prehrano ter so urejene njegove higijenske razmere. — To je kompleks vprašanj, ki jih je v današnjih razmerah, ko grozi pomanjkljiva prehrana, prav resno vpoštevati, ker sicer grozi, da pomanjkljiva prehrana zadaja narodu vedno večjo rano, ki jo preveč prikrivajo lepe besede, ne pa odpravijo.

V nekem hrvaškem listu smo čitali naslov, da bo kruha za vse. Da, da, to je prav. Tako so ugotovili hrvaški narodni zastopniki in senatorji na svojih posvetovanjih v Zagrebu. Izjava je razveseljiva. Ni nam pa znano, kako nameravajo izvesti tudi draginjsko in mezno politiko. Pohvalili so se, da so nekatere cene na Hrvaškem nižje kakor v Srbiji in pozivali gospodarstvenike, da se zedinijo k skupnemu delu in organizaciji preskrbe.

To so vsekakor principi, ki so važni. Važno je pa še vprašanje mezd in plač.

Ponovno moramo poudariti, da so pri nas mezde in plače sploh prenizke. Nezadostni način preskrbe prebivalstva po siromašnih kraških delih države pa ne sme biti merilo. Tam narod propada, kar je zdravstveno dožnato. Temu bi se moralo sploh odpomoči. Ob naraščajoči draginji se pa to zlo širi in veča po vsej državi, ker draginja rase, plače in mezde se pa zvišujejo manj ali pa sploh ne. Če bo kruha za vse in menda tudi drugih življenjskih potrebščin, potem se mora tudi nivo cen znatno znižati ali pa mezde toliko dvigniti, da bodo vsi državljani boljše živeli. Oboje je potrebno.

In, kako nekateri hočejo reševati ta dva problema. O tem moramo še nekaj povedati, da bomo na jasnem.

Kadar nastane pomanjkanje življenjskih potrebščin ali se pojavi draginja, pravijo, da so rodbinske doklade za otroke edina rešitev. Mi nismo proti rodbinskim dokladom za otroke. Načelno smo predvsem za to, da delavec dobi primerno plačo za svoje delo, to je, eksistenčni minimum po draginjskih razmerah. Rodbinske doklade za otroke so le zlo, ki je v današnjih krivičnih družabnih razmerah potrebno. Kako pa pride delavec, če nima otrok, do tega, da bo trpel pomanjkanje zaradi špekulantov ali malomarnosti gospodarske politike? Za otroke je družba res dolžna skrbeti, dolžna je pa tudi, da skrbi za delovno generacijo (rod), za rednike, roditelje otrok. Ne vemo, po kateri logiki naj ostane narod zdrav in krepak, če se po takih načelih hoče izolirati celo generacijo in jo prepuščati propadanju? Taka politika je napačna, ker hoče slabšati živečo generacijo, dočim slabe obe. Prvič, ker slabi živeče

Vojni in diplomatski podvigi

O sestanku Hitlerja in Mussolinija na Brennerju

Dne 4. t. m. sta se sestala na Brennerju Hitler in Mussolini ter njuni ožji sodelavci. Ker je prvi sestanek med obema državnikoma prinesel v Evropi mnogo senzacij, med njimi zlasti vpad Nemčije v Belgijo in na Holandskem, ofenzivo proti Franciji ter vstop Italije v vojno, je razumljivo, da so senzacij željni ljudje pričakovali tudi od tega drugega brennerskega sestanka kakšne nove senzacionalne dogodke.

Deloma jih je v tem naziranju potrdilo pisanje nemških in italijanskih ter španskih listov, ki so namigavali, da gre za velike odločitve. Španski listi so celo zapisali, da bodo brennerski razgovori s svojimi sklepi pretresli svet in da bosta v kratkem dve novi državi vstopili v vojno.

O brennerskem sestanku ni izšlo nobeno uradno poročilo in zato nihče ne ve, kaj sta se dogovarjala Hitler in Mussolini v oklopnem vlaknu na Brennerju, nad katerim so krožila vojna letala. Vendar pa sedaj v Berlinu odločno zanikajo, da bi bila Hitler in Mussolini govorila o sklenitvi miru s Francijo in vstopu Francije v vojno proti Angliji na strani Nemčije in Italije; nadalje ni res, da bi se bila kovala zarota proti miru na Balkanu, ker sta Nemčija in Italija zato, da ostane Balkan miren ter

v tem vprašanju zastopata isto mnenje, kot SSSR; tudi ni res, da bi Italija in Nemčija nameravali kakšno novo mirovno ofenzivo, kakor je tudi neresnično, da bi bila Anglija poslala kakšen mirovni predlog s posredovanjem Španije.

Res pa je, tako se naglašava v Berlinu in Rimu, da je bilo govora o poostrenju vojne proti Angliji, ki jo bosta Nemčija in Italija vodili do uničenja angleškega imperija.

Kaj pravijo v Londonu?

Poročila iz Londona soglašajo v tem, da je bilo na brennerskem sestanku govora o pripravi na dolgo vojno in tudi o spremembah vojnih načrtov. Dosedanja letalska ofenziva proti Angliji ni rodila uspehov, ki bi omogočili, da se Angliji zada končni udarec. Zato je zelo lahko mogoče, da bosta Italija in Nemčija pozimi poskusili z napadom na Sredozemskem morju, oziroma v Afriki.

Reuter poroča, da so v angleških vojaških krogih mnenja, da nemška letalska sila vendarle ni tako mnogobrojna, kot se je trdilo. To sledi iz nemških poročil o uporabljanju gotovih tipov letal, ki nikakor niso primerna za letalsko vojno v njenem sedanjem razvoju. — Nemci se bodo v bližnji prihodnosti

Obojestranski letalski napadi

Nemški napadi na Anglijo

(DNB.) Dne 3. oktobra so Nemci napadali London in zadeli neko tovarno. V Coventryju in Chestru so bombardirali dve tovarni orožja, nadalje letališči v Londonu in St. Ivesu v Cornwallu. V Cherquesu je bilo napadeno vojaško taborišče in zažgano, severno od Londona pa so tudi poškodili vojaški prevozi.

Angleži niso napadali Nemčije niti podnevi, niti ponoči na 4. oktober.

(DNB.) Dne 4. oktobra so nemška letala kljub slabemu vremenu napadla London. Požari so bili opaženi v severnem delu mesta, ob Temzi in pri College kolodvoru. Bombe so zadele tovarne za živila, orožarne, skladišča tankov, železniške naprave in letališča v Londonu ter več drugih krajih Anglije. V spopadih je bilo uničenih 5 angleških in 5 nemških letal, razen tega več an-

delovne ljudi, drugič, ker dedno slabi mlado generacijo. Slabo hranjen narod ne more roditi zdrave generacije. To je tako znana stvar, da se moramo kar čuditi, odkod logika, ki je brez vsakršne znanstvene in razumske podlage.

S temi vrsticami hočemo dokazati, da nekateri enostavno prezrejo glavni problem ohranitve rodu in da je delavec, uradnik itd. tudi obrtnik v današnji sveti družbi ter da ima kot tak pravico in dolžnost, da prodaja svoje blago, delovno silo, po taki ceni, da more potrebam primerno živeti. Za svoje delo mora dobiti eksistenčni minimum, ki je danes po razmerah — različen.

Stvar je seveda drugačna, če se jemlje razredno merilo, da morajo eni dobro in eni slabo živeti. Ali po tem merilu se ne priznava moralno načelo, ki smo ga omenili v uvodu tega razmotrivanja. To merilo pomeni tudi nastop dekadence (propadanje) pri vsakem narodu.

(Reuter.) Angleška letala v noči na 4. oktober niso izvršila nobenih napadov na Nemčijo in okupirana ozemlja, ker je bilo vreme izredno slabo. Pač pa so čez dan, dne 4. t. m. poškodovale železniško progo pri Cherbourgu na Francoskem in neko letališče v bližini, kjer je bilo porušena lopa za letala. — Enako je bilo zadeto letališče pri Le Havru. — Sestreljenih je bilo 23 nemških letal in 9 angleških, iz katerih so se štirje piloti rešili.

(Reuter.) V noči na 6. oktober so angleška letala že ob 9. uri pričela z napadi na nemško ozemlje, predvsem na Porurje. Na Kruppove tovarne v Essenju je bilo vrženo 2 tona razstrelivnih snovi. Nadalje so bila bombardirana železniška križišča: Hamm in Osnabrück, v Gelsenkirchenu pa je bila ponovno napadena tovarna olja. Nadaljnji napadi so bili izvršeni na Amsterdam in Rotterdam na Holandskem in na ladjedelnice v ustju reke Schelde. V Kanalu so bila bombardirana pristanišča do Bresta. Zadete so bile ladje in skladišča.

Nemci so metali bombe na London, dasi vsled oblakov in megle niso videli nobenih ciljev. Med civilnim prebivalstvom je več žrtev.

Skupno je bilo sestreljenih dne 5. oktobra 23 nemških in 9 angleških letal, iz katerih se je 7 pilotov rešilo.

Novi poveljnik angleškega letalstva je Charles Portel, ki je vodil napade na Berlin, dosedanji poveljnik je postal guverner Nove Zelandije.

Vreme v Kanalu je slabo, viharo in megleno, za vpad v Anglijo zelo neprimerno.

Letalske zgube

DNB poroča, da so Nemci sestrelili od 2. tedna v avgustu do 3. oktobra 2400 angleških letal. Najhujši boji so bili 7., 15. in 27. septembra, ko so Angleži izgubili 274 letal. V času od 12. do 18. septembra je bilo zbitih 643 in v času od 2. do 8. septembra 441 angleških letal. — Angleži so napadli v času od 1. do 30. septembra 1471 krat in vrgli 7542 bomb. 48 odstotkov teh napadov je bilo brezuspešnih, v nad 50 odstotkov ostalih napadov pa so pogodili nevojaške cilje.

(Reuter.) Dnevni in nočni napadi Nemcev na Anglijo trajajo od 10. septembra dalje. V prvem razdobju znašajo nemške izgube okrog 400 letal in nad 3000 letalcev, angleške pa 407 letal in 217 letalcev. Od 11. avgusta dalje in do 30. septembra so izgubili Nemci nad Anglijo 2116 letal in 4000 do 5000 letalcev, Angleži pa so izgubili 591 letal in 250 pilotov, ker se večina pilotov reši s padali. V septembru so Angleži ujeli okrog 1000 nemških pilotov, ki so se spustili s padali.

Mezdno gibanje rudarjev v rudnikih TPD

Z ozirom na velik porast draginje v mesecu avgustu in predvsem pa v drugi polovici septembra t. l., so smatrali zastopniki rudarjev za potrebno, da posredujejo pri TPD za čimprejšnje sklicanje mezdne razprave v svrhu povišanja delavskih mezd. V sredo, dne 2. oktobra se je vršil med zastopniki rudarjev in predstavniki TPD v Ljubljani tozadeven razgovor. Obravnavala se je sporna zadeva indeksne številke, t. j.

za koliko je porasla draginja po uradnih podatkih.

Po daljši debati je končno družba pristala na to, da se postavi kot podlaga indeksna številka 116.2 namesto 118.4 in da se vrši mezdna razprava dne 15. oktobra t. l. ter da imajo doseženi poviški veljavnost od 1. oktobra dalje.

Želim, da bo družba ob tej priliki upoštevala težak položaj rudarjev vsled draginje in v polni meri ugodila upravičenim zahtevam rudarjev.

Prvi ukrepi proti židom

Židje so izločeni kot trgovci z živili na debelo

Dolgo časa napovedane uredbe proti židom so te dni izšle. Prva je bila objavljena dne 4., druga pa dne 6. oktobra.

S prvo uredbo je prepovedano židom posedovati trgovine z živili na debelo. Vse trgovine, ki se bavijo z nakupom in prodajo predmetov ljudske prehrane na debelo, brez ozira na to, ali so lastniki posamezniki, ali pa družbe, spadajo pod revizijo v smislu uredbe in se morajo likvidirati, ako je v njih židovski kapital v večini. Izvzeta so podjetja, ki izde-

lujejo potrebščine za ljudsko prehrano. V teh podjetjih bo postavljen komisar. Proti odločbi upravne oblasti ni pritožbe in tudi ne tožbe na upravno sodišče. Trgovska sodišča morajo na zahtevo upravne oblasti izvršiti izbris firme.

Kdo bo prevzel obveznosti, ki jih imajo taka podjetja, ki morda izvirajo iz raznih pogodb, ali pa neplačanih računov in dolgov, bo najbrž določeno s posebno uredbo.

Na vseučiliščih bodo smeli židje študirati samo v omejenem številu

S posebno uredbo je vlada omejila studij židov na naših visokih šolah. — Število židovskih slušateljev na visokih šolah bo moralo biti v pravilnem razmerju s številom ostalih državljanov Srbov, Hrvatov, Slovencev, muslimanov, Nemcev in Madžarov ter ostalih, ki so v neomejenem uživanju državljan- skih pravic in študirajo na vseučiliščih. Koliko židov bo pripuščenih k studiju na vseučiliščih, se bo določilo že letos. Vendar pa se bo »numerus clausus«, kakor se imenuje ta odredba, izvajal le- to samo glede tistih slušateljev, ki se v pričetku tega šolskega leta vpišejo v prvi semester fakultete.

Uredba se ne nanaša na otroke za državo zaslužnih židov.

»Hrvatski dnevnik« (št. 1594 z dne 6. oktobra) pa je napisal o novih uredbah to- le: »Od strani vlade ni bilo doslej izdano nobeno pojasnilo k tem uredbam, toda vzroki, zakaj je do njih prišlo, so znani tudi brez tega obrazloženja. Židje se tako pri nas, kot tudi v ostalem svetu, smatrajo kot posebna skupina, ki ima svoje ideale, različne od idealov ostalih državljanov... Vprašanje narodne prehrane je postalo eno

od najvažnejših državnih vprašanj. Državna zajednica je morala vzeti v svoje roke reševanje tega problema... Ali ker židovski element ni pokazal, da ima v tej državi svojo domovino, se mu tudi ni mogla poveriti naloga za njeno preskrbo v tako delikatnih in težkih prilikah. Prehrana ljudstva mora priti v roke onih, ki bodo to delo smatrali kot plačevanje dolga napram lastni domovini... Do druge uredbe je prišlo radi tega, ker se je pokazalo nesorazmerje v številu učencev židov in kristjanov, odnosno muslimanov. Vsled tega je iz naših šol prihajalo več židovske inteligen- ce, kakor pa bi to odgovarjalo šte- vilu židovskega prebivalstva... Ker pa je nemogoče tako veliko število inteligentov zaposliti v privatnih podjetjih, pri spre- jemu v državno službo pa ne sme biti za- postavljen narodni element, je bilo po- trebno, da se prepreči priliv židovske in- teligen- ce in ustvarjanje židovskega in- tektualnega proletarijata... Sedaj se ne bo več dogajalo, da bodo židje zavzemali položaje v mnogo večjem številu, kot jim pripada, dočim bi domači sinovi ostali brez služb... Teh uredb ni narekovala verska mržnja, niti ni njihova namera preganjati žide...«

Stališče socialistov do židovskega vprašanja je znano pri nas in po vsem svetu.

Zopet omejitev avtomobilskega prometa

Po uvedbi nakaznic za bencin se je domnevalo, da ne bo prišlo do nobenih novih omejitev avtomobilskega prometa v naši državi.

Te dni pa je izšla naredba, ki prepo- veduje vožnjo osebnih avtomobilov dnevno v času med 22. in 6. uro in ob nedeljah ves dan.

Razen tega smejo osebni avtomobili voziti samo do 25 km oddaljenosti od kraja, kjer prebiva lastnik avtomobila, ako pelje cesta vporedno z železniško progo. Kot tako se smatra vsako cesto, ki vodi v oddaljenosti 15 km od želez- niške ali avtobusne proge in končuje v kraju, kjer je železniška ali pa avtobus- na postaja.

Prepovedano je prirejati motorne in avtomobilske dirke.

Prepovedan je nadalje prevoz blaga na daljavo več kot 50 km, ako vodi ce- sta sporedno z železniško progo. Ako kdo prevaža blago za lastno potrebo, potem je dovoljen tak prevoz samo na daljavo največ 25 km.

Ista določila veljajo za motorne čolne. Te omejitve se ne nanašajo na avto- buse, ki vzdržujejo reden promet, na- dalje veljajo večje ugodnosti za avto- mobile zdravnikov, veterinarjev, rešil- nih društev, ognjegašcev in sploh vseh vozil, ki vrše vožnje v javnem interesu. Omejitvam pa so podvrženi tudi taksiji, za katere pa bodo najbrž izdelali še po- sebne predpise.

Naglašja se, da je bila izdana ta ured- ba, ker je treba štediti z bencinom. — Bencina je začelo zadnje dni primanj- kovati. Zakaj ni bencina, se ne ve. Zadnjič je bilo objavljeno v listih, da ima Nemčija bencina na pretek, tako, da se v Romuniji ustvarjajo velike za- loge in je romunska vlada naravnost v zadregi, ker ne ve kam z bencinom. Potem takem v našem primeru ne gre za pomanjkanje bencina, ampak za varčenje z devizami, ker nam Romunija ne proda bencina drugače kot za zlato.

Doma in po svetu

Kako je z mezdami stavbinskega delavstva?

Delavska zbornica je zadnjič objavila, da bo vprašanje mezd stavbinskega delavstva rešeno najkasneje pretekli teden, t. j. do 5. oktobra. Sedaj pa piše »Slovenec« o tem vprašanju ta- ko-le: Strokovne organizacije JSZ, NSZ in ZZZD so na poravnalni razpravi dne 26. sep- tembra predlagale uvrstitev delavstva v tri razrede. Mezde za kvalificirane naj bi se gibale med din 6 do din 8.50 na uro, za nekvalificirane pa od din 5.50 do din 6.50 na uro. Med razpravo so te organizacije popustile od svojih zahtev, tako da bi mezde znašale samo din 5.50 do din 7.50 za kvalificirane, za nekvalificirane pa v 1. razredu din 6, v 2. razredu din 5.50 in v 3. razredu din 5. Delodajalci pa so ponudili samo kvalificiranim delavcem po 25 par urnega povška. Ker ni prišlo do sporazuma, so or- ganizacije predlagale, da naj g. ban razsodi. (Banovina mora tudi sama odobriti sredstva za zvišanje mezd stavbinskim delavcem, ki so zaposleni pri banovinskih delih.) Kako bo raz- sodil g. ban, bo znano v par dneh.

Samo še dva brezmesna dneva. Ker Hrvati niso pristali na uvedbo treh brezmesnih dni, je trgovinski minister dr. Andres odredil, da bomo tudi v ostali državi imeli samo dva brez- mesna dneva in sicer ob četrtek in petek, do- čim ostaneta na Hrvatskem še za naprej torej in petek.

Dečki in deklice ne smejo biti skupaj v enem razredu, tako je odločilo prosvetno ministr- stvo. Ker je ta odredba prispela šele po za- četku šole, so morali naknadno ločiti razrede, v katerih so bili dečki in deklice, oziroma di- jaki in dijakinje skupaj. Prosvetno ministrstvo je mnenja, da je skupna vzgoja dečkov in de- klíc (koedukacija) škodljiva, ker se pri mladini prezgodaj vzbudi čutnost. Spolna razlika za- teva tudi ločitev pri pouku. Načela modernih vzgojeslovcev, ki so se uveljavila po vojni, so bila kvarna za moralo mladine in njen telesni blagor.

Nemška manjšina v Romuniji bo odslej de- ležna istih pravic, kakor ostali državljani ro- munske narodnosti.

Amnestija v Bolgariji. Ob priliki bolgarske- ga narodnega praznika je bilo pomiloščenih 1329 obsojencev, od katerih je bil en del takoj izpuščen na svobodo, drugim pa je bila kaznen- znatno znižana. Med pomiloščenimi je tudi 141 oseb, ki so bile kaznovane radi političnih deliktov.

Nova francoska vojska. Kakor je poročal ge- neral Hutzinger francoski vladi, je odredila nemška vlada, da sme Francija imeti le vojsko 100.000 mož s 4000 častniki.

Obvezna delovna služba v Rusiji. V sovjets- ki Rusiji uvajajo obvezno delovno službo za mladino od 14. do 17. leta. V to obvezo spada sedaj okoli en milijon mladeničev in mladenk, kakor poroča »Jugosl. Lloyd«.

V južnem delu Atlantskega oceana se vršijo veliki manevri argentinske mornarice, ki bodo trajali do 20. oktobra t. l.

Preobrat v Paragvaju. V Paragvaju bi se morale vršiti volitve novega predsednika, se- danj pa je general Morengio proglasil vojaško diktaturo, radi česar so volitve odgođene. Do- sedanja vlada, ki jo sestavljali liberalci, je odstopila.

Rok za zamenjavo starih kovancev po 20 in 1 din poteče dne 20. oktobra t. l.

Popravlil V naslovu uvodnika v zadnji številki našega lista se nam je vrnila neljuba pomota. Namesto »Tragedija«... beri pravilno »Tradi- cija našega gibanja«.

Knez namestnik je otvoril v Beogradu raz- stavo nove nemške arhitekture v navzočnosti nemškega poslanika von Heerena. Navzoča sta bila tudi oba ostala kraljeva namestnika, na- dalje predsednik vlade z vsemi ministri, ki so bili tisti dan v Beogradu.

Silna povenjen je nastala v Mostarju in okolici. Vode so zalile vse ceste in železnico, tako, da je bil Mostar skoro štiri dni odrezan od sveta. V rudnike v bližini mesta je vdrla voda in bo trajalo najmanj 10 dni, predno bo- do mogli zopet pričiti z delom.

Kdo je izdal tajnost sestanka med Hitlerjem in Mussolinijem? Nemške oblasti bodo uvedle preiskavo proti ameriškim časnikarjem v Ber- linu, ki so en dan pred potovanjem Hitlerja na Brenner javili to vest svojim listom v Newyork. V Berlinu pravijo, da je potovanje državnega poglavarja v času vojne vojaška tajnost. Gre za to, da se dožene, kdo je to tajnost zaupal radovednim časnikarjem.

Nove določbe racioniranja v Franciji. — Prejšnji teden so stopile v veljavo v zasedni in nezasedeni Franciji nove, poostrene določbe v racioniranju živili. Na dan se lahko kupi na osebo le 350 gramov kruha. Mesečni dobi ena oseba na teden samo 350 gramov, slad- korja pa dobi za cel mesec 525 gramov. Na najmanjše količine je omejena tudi prodaja ka- ve, čaja, moke in sira.

Francoski katoliki proti vsaki revanšni po- litiki. Znani francoski katoliški dnevnik »Croix«, ki zdaj izhaja v Limoges, je pred krat- kim zapisal te-le besede: »Ni nobenega kato- liškega časopisa in tudi nobenega katoličana, ki bi skušal gojiti v francoskih srcih kakršna- koli čustva za osveto; francoski katoličani niti ne pripravljajo kake revanše«.

Omejitev živinoreje na Nizozemskem. — Na Nizozemskem so nemške okupacijske obla- sti izdale odlok, da se naj radi pomanjkanja žita kurjerje omeji za 30 odstotkov stanja pred septembrom 1939. Radi pomanjkanja hra- ne za živali se bo omejila tudi živino- in pra- sičereja. Oblasti so morale zelo omejiti tudi porabo premoga. Tako poroča nizozemski »Ni- euwe Rotterdamse Courant«.

V zasedeni Danskii so bile pravkar uvedene nakaznice za vse vrste kruha. Mesečni obrok za kavu se je zmanjšal od 250 gramov na 125 gramov na osebo. Margarina se sme odslej prodajati le tistim osebam, ki imajo majhne dohodke.

Železniške nesreče

Na progi Slavonski Brod—Sarajevo se je pri vasi Ljupljanica zgodila težka železniška ne- sreča. Na mestu, kjer ima proga precejšen vzpon se je pretrgala garnitura tovarnega vla- ka na dvoje in del vagonov je v silnem zaletu zdrvel po progi nizdol, kjer so se prevrnili in razbili. Proga je bila porušena. Brzi vlak v Sarajevo je imel 8 ur zamude. — Na bosenskih železniških progah so slične nesreče v zadnjih letih česče. Ali je krivda v slabem materijalu, ali pa so vozovi slabo sklopljeni, oziroma je sistem sklopljanja vagonov pri ozkotirnih vo- zovih premalo siguran.

Dne 4. oktobra je pri postaji Glinovac na progi Beograd—Niš zavozil brz vlak v osebni vlak. Nesreča je zahtevala dve smrtni žrtvi, štiri osebe so bile težje, osem pa lažje ra- njenih.

Na progi Radeče—Zidani most je padlo s hriba več skal, ki so se deloma prevrile pre- ko proge, kjer so precej poškodovale pod železniškim nasipom stoječo hišo, del skal pa je obležal na krogi. Par minut na to je moral prevoziti dotično mesto brz vlak iz Zagreba. Da se ni v kritičnem trenutku nahajal v bližini nek geometer, ki je očistil progo skal, bi bil brz vlak zavozil v skalovje in najbrž iztiril, mogoče pa tudi zdrknil preko visokega navpič- nega nasipa, pod katerim vodi cesta.

Na progi Javornik—Lesce pa je brz vlak pri mostu, ki vodi čez globok prepad izbil tračni- ce v dolžini poldruga metra. Vozovi, ki jih je vlekla lokomotiva za seboj so eden za dru- gim skočili s tračnice in prevozili dotično me- sto kar po železniških pragih ter nato zopet skočili na tračnico ter odvozili dalje, ne da bi bil strojevodja, ali kdo drugi izmed železniške- ga osebja v vlaku kaj opazil. Nek civilist, ki je videl, kaj se je zgodilo, je nato obvestil bližnjega čuvaja, da so ustavili vlake, ki bi morali priti za brzim vozom.

Te nesreče kažejo, da bo treba za vzdrže- vanje železniških prog in vozovnega parka več investirati kot doslej, skrbeti pa bo treba tudi, da bo železniško osebje, ki mu je zaupa- no življenje tisočev ljudi in imovina, pošteno plačano.

Letalska vojna v Afriki

(Reuter.) Angleška letala so dne 5. oktobra napadla italijanske luke v Li- biji, zlasti Benghasi in Tobruku. Vsa angleška letala so se vrnila. Pri napadu Italijanov na Masa Matruch (pristanišče v Egiptu, vzdolžno od Sidi Baranija) so Italijani zgubili 2 letali, Angličji pa eno.

Angleške vojne ladje so obstreljevale mesto Stamparia na otoku Dodekanez v Sredozemskem morju ob turški obali.

121. italijansko vojno poročilo pravi, da sta bili potopljeni dve angleški pod- mornici. Angličji so napadali italijanska oporišča, toda brez uspeha.

Zane Grey:

Mož iz gozda

Jih poznati in jih ljubiti se pravi, biti blizu kra- ljestvu zemlje — in s tem morda tudi blizu popol- nejšega in večjega kraljestva nebes. Ker vse, kar okoli nas diha in se giblje, je en del tega stvarstva. Gruljenje golobov, pega mahu na hrapavi skal, tule- nje podečih se volkov, žuborenje vodopada, večno zeleni poganki smrekovih vršičkov in užiganje strel nad skalnatimi vrhovi gor, — vse to in vse ostalo giblje in napolnjuje tisti veliki duh, — tisto neskon- čno nekaj v vesoljstvu, ki je ustvarilo človeka in mu vdahnilo dušo.

In tukaj pod skrivnostnim migljanjem zvezd, pod široko razprezajočimi se, krivenčastimi bori, ki so tiho stokali v vetru, je Helen z Dalejem sedela na starem kamnu, ki se je pred milijoni let utrgal nekje gori v skalnatih vrhovih, da je zaljubljenec v tej divjini služil kot miza in kot počivališče. Sladki vonj smrek se je družil z vonjem dima, ki jima ga je vetrič zanašal v obraz. Blede in tihe zvezde so bile tako daleč in vendar tako blizu! S kako bleščobo so iz- vrševale svojo skromno nalogo! Osamljen koyot, prerijski volk, je lajal nekje na južni strani gorskih pobočij, ki so bila črna kakor polnoč. Kos odkruše- ne skale se je kotatil in ropotal od police do police. In veter je nenehoma stokal. Helen je čutila vso ža- lostno zapuščenost, vso skrivnostnost, vso plemenito veličastnost te samotne gorske doline in njeno srce

161

je bilo polno osrečujoče zavesti, da bo nekega dne zopet vse dobro, da bodo minule vse skrbi in tegobe sveta.

»Nell, iz te livade bom napravil naselbino«, je re- kel Dale. »Potem bo naša za vedno.«

»Naselbino! Kaj je to?« je šepetala Helen zasa- njano. Ta beseda se je tako prijetno slišala.

»Vlada izroči ljudem v last zemljišče, ki si ga zaznamujejo in obdelajo«, je odvrnil Dale. »Tukaj si bom postavil kladaro, leseno hišo.«

»In bova pogosto sem hodila... V Rajsko livado!« je šepetala Helen.

Dalejevi prvi poljubi na njenih ustnicah so bili trdi in hladni in čisti kakor življenje tega moža, napolnili so jo s čudovito blaženostjo, dopolnili so v njej njeno neizrekljivo žensko srečo te ure, v kateri je onemela.

Melodičen glas Bo in njen posmeh bridkostim svo- jega bližnjega, je rahlo priplaval od nekd z nočnimi sapami. Cowboyjev zategli »Oh, Bo«, ki je očitačje izražal hrepenenje, je bilo vse, kar je bilo slišati iz prisluskujočega molka.

Dolina Rajske livade je spet doživljala enega svo- jih romantičnih dogodkov. Ljubezen ni bila več ne- kaj tujega v tej samotni gorski globeli. Helen je si- šala v šepetu vetra med borovjem pravilico o stari zemlji, lepo, vedno novo in vendar večno. Pretreslo jo je do dna srca. — Suličasti smrekovi vrhovi so se dvigali črno in jasno proti večnim zvezdam. Vsa ta neobjemna, samotna je dihal v pričakovanju, polna skrivnosti je trepetala, pripravljena, da se odkrije Helenini ljubezni žejni duši.

K o n e c.

Ali ste
naročnino
spregledali?

?

V tem slučaju
Vas prosimo,
da poravnate
naročnino, ker
naš list ne do-
biva nikakih
subvencij!

Iz naših krajev

HRASTNIK

Rudarji so zborovali

Težak gmotni položaj rudarjev, ki ga povzroča sedanja nezgodna draginja in pa, lahko bi rekli, neodgovarajoči zaslužki sploh, nujno silijo vsakega količnik mislečega rudarja, da prične resno misliti na zboljšanje potom svoje strokovne organizacije. Res, da smo bili rudarji v zadnjih letih parkrat deležni povišic v obliki draginskih doklad, kar je trenutno morada odgovarjalo dejanskemu položaju. Sproti pa je draginja naraščala tako, da je vsak tak uspeh postal iluzoren.

O vsem tem se je torej razpravljalo na zborovanju, ki se je vršilo prošli četrtek v dvorani »Delavskega doma«, sklicala ga je pa Zveza rudarjev Jugoslavije, podružnica Hrastnik. Po kratkem poročilu predsednika s. Kladnika se je razvila debata, v katero so posegli številni sodrugi. Iz nje posnemamo, da žele rudarji z ozirom na predstojajočo mezdno gibanje doseči predvsem zvišanje temeljnih in akordnih mezd itd. Za odpoved postoječe kolektivne pogodbe se v načelu niso izjavili, temveč, naj bi se taka sporna vprašanja rešila v okvirju iste.

Zborovanje je bilo dobro obiskano, vendar pa ne bi bilo odveč, ako bi prišli tudi ostali, ki se jih stvar prav tako tiče, da bi dali vsaj s svojo prisotnostjo poudarka svojim zahtevam. — Rudar.

Tatovi so obiskali v noči na 4. oktobra rudniško žago, kjer je bil ukraden gonilni jermen. Škoda je sicer neznatna, vendar pa povzroča takoj takoj odgovornim čuvajem neveselosti. Tatvino moramo pač označiti kot znamenje časa: usnje je drago!

ZAGORJE OB SAVI

Ze večkrat smo opisovali v kako strašni bedi žive naši staro- in novoupokojeanci. — Ker so bila do sedaj skoro vsa posredovanja za zboljšanje njih bednega položaja zaman, se je pri nas pojavila misel, da bi se ustanovila takozvana »Samopomoč«, katera bi zbirala sredstva za pomoč najbednejšim. Ker se je pa na posredovanje zastopnika ZRJ in župana občine Zagorje pokazalo, da bi tudi ta dobroimerna zadeva ne dosegla svojega učinka in ker je preskrba upokojecev pač zadeva socialnega zavarovanja in države, je predsednik G. B. S. obljubil, da se bo skušalo izvesti povišanje pokojnin in doklad upokojevcem, vdomam in srotam iz sredstev presežkov pri pokojninskem zavarovanju. Želimo, da se to čimprej izvede, ker upokojeanci težko čakajo na zboljšanje njih žalostnega položaja.

SELNICA OB DRAVI

Higijenski vodnjak. Iz tega vodnjaka bodo črpali vodo tudi v vodovodno omrežje. S tem bo uspešno rešeno vprašanje preskrbe vode za ves okraj. Dosedanja voda potoknica iz selniškega potoka je bila nezdružna, umazana in neokusna, ob slabem vremenu pa sploh neporabna. Najtežje je bilo vaščanom takrat, ko je ležal v selniški grabi mrtev, ko so prali perilo, umivali pohištvo in drugo, vse to se je stekalo v potok in v selniški vodovod. Težko pričakujemo čiste vode. Delo gradnje vodnjaka stane menda okrog 50.000 din. Podrobnejše nam zadeva ni znana, ker smo tozadevni razpis o oddaji tega dela spregledali. Prepričani pa smo, da se je delo razpisalo, ker sicer bi nadzorna oblast ne dovolila oddaje dela takorekoč pod roko. Končno še nekaj. V Selnici obstoja vodni odbor, ki opravlja sedanjí selniški vodovod. Vsa leta se pobira vodarina, mogoče se je na račun te vodarine tudi nekaj nabralo, kar bi se moglo uporabiti za kritje stroškov za nov vodnjak. Ko bo nov vodnjak zgrajen, bo vodovodni odbor podal obračun za vsa leta nazaj. To bo potrebno tudi zaradi tega, ker bomo morali potem delati primerljivo dohodkov in stroškov za bodoča leta, ko bo dogotovljen nov vodnjak.

LAŠKO

Iz vrst gostilniškega osebja. Tudi mi uslužbenci iz laških gostinskih obratov se oglašamo v »Delavski Politiki«, ker nas k temu silijo težke razmere. Tudi za nas je izdala oblast nekaj socialnih uredb, toda se žal ne izvajajo. Nujnost razmer bi morala prepričati činitelje, da je treba izvajati tudi uredb, z močjo oblasti, sicer je vsako zboljšanje socialnih razmer nemogoče. Tako imamo sicer uredbo o zadržanju in odpiranju lokalov, o 10 odst. zakoniti napitini, 10 urnem delovniku (pod 16 let starosti samo 8 ur!), 36 urni neprekinjeni odmor v tednu, imamo uredbo o minimalnih mezdah in zaračunavanju naturalij iz meseca maja t. l. itd. Ne izvaja se ne eno, ne drugo. Kdor ni zadovoljen, naj gre. Skoro nobena natakarka v Laškem nima niti plače, temveč jim kar vsilijo prodajo »na račun«, natakarki in sluge pa imamo kvečjemu po din 200—300 na mesec. Zakonitih napitnin ne dobiva nihče, minimalnih mezd sploh ni, o odmorih ni govora. Smo na nogah in v zakajenih lokalih po 16 ur in celo po 20 ur dnevno. Političske ure v Laškem ponekod ne poznajo, ter morajo natakarice poslušati hreščanje harmonik celo do 4. ure zjutraj za zaprtimi vrati. Nekatere morajo opravljati še druga dela: šivanje, gospodinjstvo, sekanje drv, čiščenje in to vse za gospodarje. Neka gospa v Laškem ne dovoli natakarki niti ene ure prostega časa, češ, da ni treba pohajanja, šivati pa sme le zanj, zase ne. Ker je Laško letoviško, uradniško in industrijsko mesto, se gostilničarji nikakor ne morejo izgovarjati, da ne bi zmogli teh skromnih socialnih bremen. Pri nas sploh niso gospodje »vaje« socialnih zakonitih določb zakonov. Mi s svoje strani radi vršimo službene dolžnosti, hvaležni pa bi bili oblasti, da bi poučila o zakonitih dolžnostih tudi gospodarje. Hočemo in zahtevamo samo to, kar izrecno določa zakon. — Natakark.

LJUBLJANA

Oblačilni delavci v mezdnem gibanju

Ze zadnjič smo poročali o soglasnem sklepu sestanka krojaških pomočnikov in pomočnic v Ljubljani dne 4. septembra 1940 glede vstopa v ponovno mezdno gibanje. V smislu sklepa smo takoj poslali Združenju mojstrov svoje zahteve po zvišanju naših skromnih mezd za 20 odstotkov. Z ozirom na to so bila sklicana dne 17. septembra prva pogajanja med pomočniki in delodajalci, ki pa so zaradi obojestranske nepopustljivosti neuspešno končala, prav tako tudi druga dne 25. septembra. Želeč mirnim potom doseči zadovoljivo rešitev, za kar so tudi naši delodajalci tokrat pokazali precej umevanja, smo imeli ponovno in to tretjo razpravo dne 3. oktobra, na kateri se je le dosegel sporazum. Rezultat teh pogajanj je prinesel 15 odstotkov povišice od zahtevanih 20 odstotkov na prejšnjo mezdno. Sedaj znaša skupna višina poviška z v decembru 1939 pridobljenimi 12 odstotki, 27 odstotkov na osnovno kolektivno pogodbo z dne 11. aprila 1938,

MARIBOR

Določitev cene kruha za področje mesta. — Mestno poglavarstvo Maribor določa za področje mestne občine naslednje najvišje cene kruha: 1. za kg enotnega ljudskega kruha din 5.25 in to: v kosih po 114 dkg din 6, po 57 dkg din 3, po 28,5 dkg din 1.50 ali po 76 dkg din 4, po 38 dkg din 2, po 19 dkg din 1. 2. Kmečki kruh kg din 5.50. 3. Specialni rženi kruh kg din 6. Kmečki kruh ter specialni rženi kruh se pečeta v štruch ali hlebihi po pol kg, 1 kg, 2 kg. Za peko enotnega kruha se sme uporabljati le pšenična moka, namleta v smislu določil čl. 5. zgoraj citirane uredbe. — Kmetijski kruh pa mora biti narejen iz najmanj 50 odst. ržene moke z dodatkom pšenične moke. — Specialni rženi kruh pa se peče samo iz ržene moke. — Pekovski mojstri se nadalje opozarjajo na določila člena 7, odstavek 2. in 3., ki urejajo čas prodaje in čas peke kruha. — Prekrški te določbe se kaznujejo po členu 12. in sl. uredbe o ukrepih za preskrbo prebivalstva in vojske s kruhom. Ta razglas stopi v veljavo dne 4. oktobra 1940. — Predsednik dr. Juvan, s. r.

Poziv mariborskim trgovcem z živili! — Mariborsko mestno poglavarstvo poziva vse trgovce z živili, da pri prodaji življenjskih potrebščin upoštevajo enako vse odjemalce, da se ne bi dogajalo, da bi velike množice raznih predmetov dobivali tisti, ki imajo za to dovolj sredstev, manj premožni pa bi ostali brez nujnih živil. O prodaji se naj vodi pravična in točna evidenca. — Predsednik dr. Juvan, l. r.

Razburjenje na trgu. Minulo soboto so na tukajšnjem trgu gospodinjke izsledile nekega orožniškega upokojenca, ki je nagovarjal mlekarice, da naj dražje prodajajo mleko kakor doslej. Ogorčene ženske so navalile na navajalca cen in ga izročile bližnjemu stražniku. Tako bi bilo treba storiti v vsakomur, ki pospešuje sedanjo nezgodno draginjo, katero občutijo predvsem najrevnejši sloji. Čudno pa je, kako more kaj takega storiti upokojenec, ki sam nima kdo ve kakšne pokojnine.

Mezdni sporazum med slikarskimi in plekarskimi pomočniki ter mojstri, ki je bil sklenjen ob zaključku stavke pred par meseci, so sedaj mojstri odpovedali, najbrže radi tega, ker so pomočniki trenutno brez svoje strokovne organizacije. To postopanje je vsekakor značilno in za delavce zelo podučno, ker kaže, kako nekateri naši obrtniki mislijo tudi v teh nemirnih časih samo na svoj dobiček. Prežijo in izrabijo vsako najmanjšo priliko, da bi ne bilo treba plačevati pomočnikom niti itak skromnih mezd. Povdariti je treba, da mezde, ki so bile določene v odpovedanem sporazumu, niso bile skoraj nič višje, kakor jih sedaj predvideva nova uredba o minimalnih mezdah za pomožno osebje. Kvalificirani delavci, in v tem smislu pridejo le ti v poštev, pa bi morali prejemati vsekakor višje prejemke, kakor jih določa uredba o minimalnih mezdah. Ali bi ne bilo primerno, da bi oblast tudi te gospode podučila, da je tako postopanje tudi neka vrsta špekulacije na račun najbednejših in bi zato bilo treba proti njim nastopiti kakor proti verižnikom. Delavci pa se lahko iz tega primera tudi nekaj naučijo, ker kaže, kako potrebna je v tem času delavstvu strokovna organizacija.

Viničarji pridno čitajo. Lansko pomlad smo na nekem viničarskem predavanju naročili na »Delavsko Politiko« viničarja z Meljskega hriba, ki dotlej še nikdar ni imel časopisa v svoji koči. Mislili smo, da bo list kmalu zopet onustil, pa ni bilo tako. Mož je redno pošiljal svojo naročnino. Ta mesec pa je prišel sam k nam in se opravičeval, da je za tri mesece zaostal, ker je slabo zaslužil. Toda lista se je baže tako navadil, da ga komaj dočaka in je zato prinesel osebno vso zaostalo naročnino. Prosil je, naj bi mu ne ustavili pošiljanja, če bi ga morda zopet prišla stiska in bi imel kak zaostanek. Ob nedeljah pa prihajajo k njemu še sosedni viničarji in takrat prečitajo vse tri številke preteklega tedna skupaj in nato modrujejo o politiki, vojni in draginji.

Podjetje mestnega avtobusnega prometa se te dni seli iz dosedanjih poslovnih prostorov v novi avtobusni garaži na Tržaški cesti. Mariborska carinarnica se te dni seli v novo zgradbo. Kolavdajca nove carinarnice se je vršila minulo soboto. Drava je radi silnih nalivov zadnje dni visoko narasla in je nosila s seboj hlode in vso množico ropatič. Sedaj se pa že opaža, da reka zopet utada in je upati, da ne bo napravila večje škode, ker so bili zlasti v nevarnosti leseni mostovi v nekaterih krajih.

kar je, čeprav nezadosten, pa vendar zadovoljiv uspeh. Doseženo zvišanje naših prejemkov še ne odgovarja draginji, zato je dolžnost sodrugov in sodrugic, ki jih je mnogo zaposlenih v Ljubljani, da se, čeprav je zaenkrat boj končan, še trdneje oklenejo svoje organizacije, ker je le močni in kulturno visoko stoječi organizaciji zagotovljen razmah in uspeh. Dolžnost slehernega je, da dela in agitira še med poedinimi nezavednimi sotrpini, ki jih še do danes, kljub njihovim obupnim razmeram in nočnem garanju ni osvetlila luč zavednosti in spoznanja. Sodrugi, zavrženo naj bo načelo, da so za delo in agitacijo izvoljeni in poklicani samo funkcionarji in naj dalje velja: vsi moramo biti, kakor funkcionarji, pionirji in razširjevalci naše misli naše ideje, in za enako delo moramo imeti vsi enako plačilo. Če bomo s to idejo temeljito prežeti vsi brez izjeme, potem nam bo vsaka nadaljnja akcija že vnaprej zagotavljala uspeh. — Sodrugi pozdravi!

O nočnem delu v pekarnah ob ponedeljkih.

Delavski zaupnik v pekarni Scherbaum nam je poslal z ozirom na notico o nočnem delu v pekarni Scherbaum v noči od nedelje na ponedeljek v št. 112 »Delavske Politike« z dne 1. oktobra t. l. pojasnilo, v katerem pravi: Pomočniki zaposleni v pekarni Scherbaum smo vedno čvali interese organizacije in koristi vseh pekovskih pomočnikov. Ako pa se je zgodila napaka, da se je delalo dotični ponedeljek ponoči je vzrok v tem: Pekovski mojstri so zaprosili banko upravo, da bi smeli prodajati ob ponedeljkih svež kruh, ker je sobotni prestar, dasi to ne drži, Banka uprava je to menda dovolila in zato so mojstri sklenili, da se bo ob ponedeljkih pričelo z delom ob 1 uri ponoči in ne šele ob 4 uri. Dejansko se je to tudi zgodilo v vseh pekarnah, razen par izjem. Sklenili smo pa, da bomo delali samo dotični prvi ponedeljek ob 1 uri ponoči, ker se nismo mogli posvetovati z ostalimi tovariši, potem pa bomo začeli vedno ob 4 uri. Na seji organizacije smo to zadevo tudi obravnavali in je bil storjen sklep, da velja ta dogovor za vse pekarnе. — Upati je, da se bodo tega dogovora točno držale vse pekarnе in vsi pomočniki. Ni pa res, da smo začeli v pekarni Scherbaum prvi prodajati svež kruh ob ponedeljkih. To lahko potrdijo pomočniki, ki so vršili nadzorstvo nad obrati že dva tedna zaporedoma. Pri tem so ugotovili, da se je delalo po drugod, pri nas pa ne. Kakšnih neljubih scen pa ni bilo. — Kovačič Vilbald, zaupnik. — To pojasnilo naj služi kot dopolnilo naši notici v eni izmed prejšnjih števil, kjer smo že dovolj točno povedali, da se z nočnim delom ob ponedeljkih ni začelo v pekarni Scherbaum, ampak po drugod. Pomočniki, ki so nam prinesli dotično notico v objavo, so prav tako organizirani in so imeli samo namen, da opozore oblasti, naj napravijo red glede dela ob ponedeljkih. Niso pa imeli namena, da škodujejo organizaciji, ampak da dosežejo, da se prepreči izigravanje pomočnikov.

Ljudje, ki se kregajo s pametjo. V neko prodajalno kruha na Tržaški cesti so dne 21. t. m. prišli okrog polne trije moški, po govorici so deč Hrvti in se zanimali za ceno kruha. Prodajalka jim je povedala, koliko stane kruh, oni pa so pričeli kričati nad njo, da je to pretrana cena in da vedo, da bi smel kruh stati samo din 4.50. Zaman jim je prodajalka pojasnjevala, da ona ni kriva, ako je kruh dražji, kot pa si ljudje žele. Naposled je eden izmed moških prijel štruco kruha in jo je vrغل prodajalki na glavo, drugi pa je zgrabil štruco kruha in jo vrغل v kot prodajalne. Ko je hotela prodajalka - ki je vrhu tega še v blagoslovljenem stanju - pobegniti iz prodajalne, so ji dotičniki zastavili pot. Tako neotesano in surovo se morejo obnašati le neorganizirani in s svojo pametjo skregani ljudje, ki so vsa leta škodovali svojim sodelavcem, ker so kot neorganizirani stali ob strani in zagrešili še več drugih delavcev nedostojnih dejanj, sedaj se pa znašajo nad uslužbenci v trgovinah, ki so prav takšni, ali pa še večji reveži, kot pa taki neotesanci in divjaki. Zavedno delavstvo bo moralo samo poskrbeti za to, da bo take elemente v sedanjih kritičnih časih kolikor mogoče imelo pod nadzorstvom. Kajti danes so taki divjaki s teboj, jutri pa bodo v službi kdo ve kdaj in bodo zavednemu delavstvu tiščali nož v hrbet.

Prebivalci Pošteleske ulice se bridko pritožujejo radi neurejene ceste. Če bi merodajni činitelji nasuli vsaj nekaj gramoza, da bi mogli ljudje do svojih hiš in stanovanj, sedaj morajo namreč ob slabem vremenu hoditi po blatu, ki sega do gležnjev. Blatu se ni mogoče izogniti, ker je tik ob vojašnici prepovedano hoditi. Zato se stanovalci v tamošnjih zgradbah rajše izseljujejo v druge ulice, kjer je vsaj dohod do stanovanj mogoč. Sedaj je skrajni čas, da se cesta zgradi oziroma popravi še pred nastopom deževnega vremena, zato prizadeti prebivalci te ulice upravičeno pričakujejo, da se bo ustreglo njihovim zahtevam, zlasti, ker plačujejo prav tako visoke davke in doklade, kakor stanovalci v ulicah, kjer so ceste urejene.

Zveza strojnikov in kurjačev priredi celodnevni izlet v Laško, dne 13. oktobra t. l. Odhod iz Maribora z vlakom ob 5. uri zjutraj, povratek iz Laškega popoldne. V Laškem bo ogled pivovarne. Odbor organizacije vabi vse mariborske člane, pa tudi člane organizacije iz drugih krajev, da se izleta udeleže. — Odbor.

Smrtna kosa. Minuli petek je po dolgem bolehanju preminul 74-letni železničar Alojz Golob v Smetanovi ulici.

Mariborska pravda v Zagrebu. Pred okrajnim sodiščem v Zagrebu se je vršila v četrtek že tretjič razprava v tožbi nekega mariborskega zdravnika proti soprogu pravniku iz Ptuj, ki jo toži mariborski zdravnik radi prestopka žaljenja časti, češ, da ga je v vlaku med vožnjo iz Zagreba proti Zidanemu mostu napram tujim osebam v razgovoru žalila ter mu očitala, da je renegat. Zdravnik se je čutil s tem žaljenega, češ, da se on točno drži narodnosti svoje matere in da ni merodajno dejstvo, če je bil njegov oče druge narodnosti in jugoslovanski državni uradnik. Prve razprave so se vršile radi vprašanja pristojnosti sodišča, ker je bilo prvotno sporno, ali se je vršil razgovor še v območju zagrebškega sodišča ali že v naši banovini. Okrajno sodišče v Zagrebu je odločilo na podlagi zaslišanja prič, da je bil razgovor še na teritoriju zagrebškega okrajnega sodišča in da je zato ono odločilno za razsojo. Nato sta zastopnika predlagala, da se prenese razpravljanje na mariborsko sodišče, ker sta oba zastopnika strank iz Maribora, tožnik tudi, obdolženka pa iz Ptuj. Stal sedmorice v Zagrebu je ta predlog odklonil, češ, da vsled novo nastalega pravnega položaja Banovine Hrvatske, ki je glede sodstva samostojna, takšna delegacija izven njegovega območja sploh ni več mogoča. Obdolženka je nastopila za svoje govorjenje dokaz resnice o tožečem zdravniku. Toda zagrebško sodišče se je zaenkrat še omejilo na preiskovanje, kaj je sploh obdolženka govorila, ker je slednja trdila, da jo je zdravnik čisto drugače tožil, kakor se je ona v resnici o njem razgovarjala. Razprava je bila nato zopet preložena na nedoločen čas. Spor je že par mesecev pred sodiščem in vzbujal seve veliko zanimanje med mariborskimi in ptujskimi zdravniškimi in pravnimi krogi.

32 gojencev obiskuje letos enoletni tečaj v tukajšnji gozdarski šoli.

Pred mariborskim sodiščem je bil te dni obsojen trošarinski inkasat studentske občine Josip Kolarič zaradi utaje din 28.947 občinskega denarja. Obtoženec je poverljivo priznal in se obvezal, da bo vrnil denar, ki ga je zaenkrat založil občinski blagajnik Pušnik. Obsojen je bil na 6 mesecev strogega zapor, državni tožilec pa je prijavil priziv radi prenizko odmerjene kazni.

Izhira gledaliških sedežev za abonente je zaradi odložene otvoritve letošnje sezone še mogoča. Na razpolago je še nekaj (tudi boljših) sedežev v parterju, na balkonu in v ložah.

VELENJE

Tragična smrt zaveznega sodruga

V petek dne 4. oktobra je bil na škalskem pokopališču pokopan pevovodja »Vzajemnosti« v Pesjem s. Ulrih Janko. — Bil je zaposlen kot kurjač v električni centrali in je imel vsak dan opraviti tudi pri črpalkah, ki se nahajajo ob rudniškem ribniku. Tako je šel dne 2. oktobra kakor običajno med službenim časom, da postavi črpalke v obrat. Na ribniku pa je streljal race Kvartič Franc, ki je stal v čolnu, čoln pa se mu je prevrnil in je padel v vodo. Ulrih je skočil v vodo, da reši Kvartiča. Ko ga je spravil približno do 7 metrov od brega, je omagal in sta oba utonila. Pokopan je bil ob velikanski udeležbi ljudstva. Vrstili so se razni govorniki vseh strank in slojev, ki so poveljevali zaslugi pokojnega s. Jankota in je zlasti g. kaplan iz Škal povdarjal, da bo vsak zvečan po svojih dobrih delih, ki jih vrši na tem svetu. Žal da je, dokler je s. Ulrih živel, bilo drugače. Denuncijantske ovadbe so se vrstile ena za drugo, vendar s. Ulrih ni klonil, ker je vedel, da je na pravi poti. — Ob odprtem grobu se je poslovil od pokojnega sodruga Ulriha s. Pevec z lepim nagovorom, kakor si je pokojnik zaslužil kot zvest pobornik ideje socializma in človek, ki v sili ni okleval priti svoemu bližnjemu na pomoč in je v izpolnjevanju te velike moralne zapovedi dal svoje življenje.

STUDENCI PRI MARIBORU

»Grda razvada v Erjavčevi ulici v Studencih.« Pod tem naslovom je »Večernik« v štev. 215 objavil vest, da stranke v spodnjem delu imenovane ulice zlivajo na cesto umazano vodo, v kateri se nahajajo razni odpadki jestvin in se vsled tega širi neznosen smrad. Zanimivo pri tem poročilu je, da je ravno dopisnik »Večernika« kot prvi izvohal ta neznosen smrad in opazil ležati odpadke jestvin (mogoče tudi kose mesa in klobas), ko pa on vendar v to ulico redkokdaj zaide, tamošnji prebivalci pa niso še nič takega opazili. Ako pa je slučajno katera stranka zlila lonček vode na cesto, je po našem mnenju storila v namenu, da podpre občino, ki pozabi v poletnem času na škropljenje postranskih ulic in cest. Za čuditi se je, da se gospod dopisnik, kateremu leži pri srcu red in snaga Erjavčeve ulice ne pobriga tudi za druge stvari in se ni izvohal smradu, ki ga je dovolj celo v njegovi neposredni bližini.

Kaj je glavni vzrok draginji in pomanjkanju najnujnejših življenjskih potrebščin? Glede tega so mnjenja zelo različna, vendar pa se vedno nismo na jasnem, kdo ima prav. Ne da se tajiti, da vojna ovira dovozní promet, zelo zanimivo pa je to, da primanjkuje blaga, n. pr. sladkorja, moke, bučnega olja itd., ki ga mi ne uvažamo in je letošnja letina zadovoljiva ter da primanjkuje tega blaga največ v večjih trgovinah, med tem ko ga imajo manjši trgovci še vedno na razpolago. Enako kakor z zgoraj navedenim je tudi z drvmi, ki jih tudi že primanjkuje in imajo nedosegljive cene, četudi je banka uprava to določila. Edini predmet, katerega še ne primanjkuje in ki se je iz neznanih vzrokov tudi znatno podražil, je tobak. Zani ne bi prelivali solz, ako bi ga tudi zmanjkalo. Zanimivo bi bilo tudi zvedeti, kako delujejo takozvani bitidraginski odbori, ki so bili izvoljeni po vseh večjih občinah, še celo na Studencih in če še sploh obstajajo. Gotovo bi imeli pri sedanjih razmerah dovolj posla, mogoče pa je tudi, da so na počitnicah kakor zveza narodov. Iz navedenih razlogov prosimo merodajne oblasti, da z železno roko ukrepejo vse potrebno in priskočijo na pomoč že itak do skrajnosti izkoriščenemu revnemu prebivalstvu. — Železničar.

POSLEDNJE VESTI

Trgovinska pogajanja z Nemčijo ugodno napredujejo in bodo skoro zaključena. Dosežen bo tudi sporazum glede izročitve našega bombaža, ki ga je Nemčija zadržala ob izbruhu vojne.

Delniških družb je bilo ustanovljenih v naši državi v devetih mesecih letos 140 s 209 milijoni dinarjev kapitala (lani 39 s 106 milijoni kapitala). 41 družb je povišalo delniško glavnico za 276 milijonov dinarjev, 14 družb pa jo je zmanjšalo za 72 milijonov dinarjev.

Dela na jadranski železniški progi so za leto zaključena.

Vinski mošt naj se prodaja po din 5 do 8, boljši pa po din 8 do 12 liter, pravi organizacija vinogradnikov.

Nemško vojno poročilo, dne 7. oktobra: — Dne 6. oktobra in v noči na 7. oktober so nemški bombniki napadali London. Poškodovali so vodovod in plinaro, v okolici mesta pa več tovarn. Razen tega so trpele železniške naprave in letališča v južni Angliji. Več lop za letala je bilo zažganih in uničenih mnogo letal. Bombe so padle tudi na neko vojaško taborišče. Ob danski obali so Angleži napadli nemške ladje, pa so bili prepodeni in eno letalo sestreljeno. — Angleži so v avgustu in septembru sestrelili 10 letal nemškega »Rdečega križa«, ki so rešila 76 letalcev-brodolomcev.

Angleško vojno poročilo dne 7. oktobra: V noči na 7. oktober angleška letala niso napadala Nemčije zaradi slabega vremena. Nad London je priletelo eno samo nemško letalo in vrglo dve bombi. — V Afriki je v Keniji prišlo do spopada in so imeli Italijani večje izgube. V Egiptu so angleške predstraže porušile Italijanom nek vodni rezervoar.

Nemška vojska v Romuniji. Reuter poroča, da je zadnjih 24 ur prispelo v Romunijo 4 do 5 vlakov nemške vojske. V Bukarešti bo glavni stan teh čet, ki se bodo razmestile ob Donavi, predvsem pa na ozemlju petrolejskih vrelcev. Iz ameriških virov poročajo, da je sedaj v Romuniji približno ena divizija nemških vojakov, ki so razmeščeni ob bolgarski in deloma tudi ob ruski meji.

Na meji Sijama so bile pomnožene francoske čete. Na siamski meji so letala siamske vojske že 40 krat preletela francosko ozemlje in je francoska obramba nekaj letal sestrelila. Sijamska vlada je ponovno predlagala francoski vladi odstop nekih pokrajin, ta pa je pripravljena samo na neznačno popravilo meje.

Kitajci so v napadu vzdolž proge Šanghaj-Nanking. Neka japonska divizija, ki je poskušala prekoriniti Rumeno reko, je bila uničena. Čungking so napadla japonska letala in povzročila večjo škodo.

Kongres angleških delavskih strokovnih organizacij je pričel dne 7. t. m. Delegati zastopajo 5 milijonov delavcev. Govoril bo tudi Attlee.

Velike manifestacije so bile v Italiji dne 6. t. m. Govorniki so pojasnjevali ljudstvu, zakaj je šla Italija v vojno in kakaj je potrebno, da vojno nadaljuje do zmage.

Danci in Bolgari bodo trgovali na ta način, da bodo Bolgari dobivali iz Danske stroje, Danci pa v zameno tobak.

V Varšavi so otvorili narodno gledališče na oblednico vkorakanja nemških čet.

Kandidat komunistov za predsednika Združenih držav je izjavil, da je proti totalitarnim silam treba napraviti zvezo Washington—Moskva—Čungking. (Reuter).

Iz Češke

Vojaški uslužbenci v kovinske tovarne. Ministrstvo socialne politike je objavilo v časopisih, da bo bivše uslužbenke vojaške uprave, ki so telesno sposobni, prevedlo v službo lahke kovinske industrije. Preobrazba se bo vršila v neki tovarni pri Prazi in bodo dobili reflektanti že za časa tega šolanja urno mezo 6.40 kron, po prevredbi v kovinsko industrijo pa bodo zaslužili 8.40 kron na uro.

Novi telefonski seznam je izšlo poštno ravnateljstvo v Prazi. Seznam je dvojezičen, nemški in češki in je nadomestil sedanjega češkega.

Češki umetniki in češka godba na nemških odrih. Češki listi poročajo, da bodo vpriporili v državni operi v Berlinu dne 5. oktobra t. l. Smetanovo opero »Dalibor«. Berlinsko gledališče »Theater der Jugend« pa bo priredilo za berlinsko »Hitlerjevo mladino« Smetanovo opero »Prodano nevesto«. V Grazu in v Linzu bo v tej zimi koncertiral češki umetnik na gosli Vaša Přiboda. Na nemških odrih žanje lepe uspehe češka pevka Jaromila Kširova.

Češko gledališče v Olomoucu javlja, da bo izvedlo v sezoni v l. 1940/41 7 čeških oper in 9 čeških dram. Med operami so na sporedu Smetanova »Dalibor«, Dvořákova »Vrag in kača«, Blodkova »V studencu«, Burianova »Marta«, nadalje Fibich, Novak in Janaček.

Husove pridige. V Prazi so pravkar izšle pridige češkega mučenika Jana Husa, ki je bil živ seznan, ker ni hotel preklicati svojih »kriboverskih« naukov. Njegove pridige iz let 1410 do 1411, ki jih je imel v praški kapeli Betlehem, so ohranjene v latinščini in češčini. — Listi poročajo, da je v tistih pridigah tudi Husovo mnenje o ženskah, ki si lišpajo obraz kar baje delajo zato, da bi se jim približevali moški, kakor muhe smetani. Tudi o devicah je pisano v teh pridigah, katerim svetuje Hus, da si naj svoje srce pristržejo, da se ne bo tam valjal »koderst potepuh«.

Nov ravnatelj češkega kopališča Poděbrady. Dosedanji ravnatelj kopališča in vrelcev Poděbrady, inž. Šonka, je bil s takojšnjo veljavnostjo odstavljen in namesto njega imenovan nekdanji podčrtniški in pozneje luhačovički ravnatelj K. Novak.

Obsodba radi gob. Oblast je zaprla trgovki A. Falkovi v Prazi trgovino za teden dni radi draženja gob in V. Zitu, trgovcu s sadjem, stojnico na trgu radi draženja sliv.

Kongres delavskih strokovnih organizacij v Angliji

je pričel dne 7. oktobra.

Angleški meščanski listi pišejo, da je delavstvo v tej vojni postavilo svojega moža in da je danes v stanju, da odločilno vpliva na državno politiko potom svojih zastopnikov v vladi, dočim delavske zadeve rešuje minister, ki je predstavnik delavske stranke in strokovnih organizacij. V Angliji ni nameravano, da bi se delavsko vprašanje reševalo z razpuščanjem strokovnih organizacij in zaslužjenjem delavstva, narobe, delavske organizacije morajo ostati nedotaknjene in delavstvo mora imeti zavest, da se njegova vprašanja rešujejo z zaupanjem in varovanjem svobode posameznika in delavskega gibanja kot celote.

Japonska grozi

Zedinjene države odgovorile z vpoklicem mornarjev rezervistov.

Predsednik japonske vlade knez Kono je imel dne 4. oktobra govor o japonsko-ameriških odnosih; rekel je, da je Japonska pripravljena priznati pravice in položaj Zedinjenih držav na ameriškem kontinentu, ako tudi Zedinjene države priznajo Japonski njene pravice in položaj v Aziji, Nemčiji in Italiji pa v Evropi. Ako pa bi Zedinjene države Japonski nasprotovale, ali jo izzivale, potem je Japonska pripravljena stopiti v vojno z Združenimi državami.

Na ta govor japonskega državnika je odgovoril ameriški mornariški minister Knox, ki je dejal, da so Zedinjene države pripravljene braniti svoje meje in svoje interese, ako bi bile izzvane. — Ameriška mornarica bo storila svojo dolžnost na morju, kot jo bo suhozemna vojska na kopnem, ali pa letalstvo v zraku. Trozveza med Nemčijo, Italijo in Japonsko je naperjena proti Zedinjenim državam, ki bi prišle na vrsto, ako bi podlegla Angliji. Toda Zedinjene države se ne puste strahovati in tudi niso doslej izgubile še nobene vojne. Po tem govoru mornariškega ministra je bil objavljen poziv za vpoklic rezervistov vojne mornarice, ki bo štela sedaj 240 tisoč mož. Vpoklicani rezervisti bodo dodeljeni v službo zlasti na pomožnih vojnih ladjah.

Iz Slovaške

Slovaki odkrili komunistično centralo. V slovaškem mestu Prešovu je policija 18. septembra odkrila židovsko komunistično propagandno centralo in zaplenila mnogo obtežljivega materiala. Vodje te tajne, državni sovražne organizacije, sami židi, so bili aretirani, kakor javlja slovaški tiskovni urad.

Slovaški vlomilci, ki ima na vesti 240 zločinov. Iz Bratislave javljajo slovaški listi, da je začel pred vojnim sodiščem v Mihalovcu na Vzhodnem Slovaškem proces proti vlomilcu Andreju Ivanu, ki je s svojimi vlemi in tavinami že dalj časa strahoval celo vzhodno Slovaško. Obtožnica očita Ivanu nič manj kot 240 zločinov.

Koliko je Slovencev v širnem svetu?

Pravijo, da cel milijon. Največ jih je v Zedinjenih državah, kjer uživajo iste pravice, kot vsi ostali Američani. Zanimljivo jim je politična in kulturna svoboda, kot vsem ostalim. Naš rojak Lojze Adamič pa je postal celo član vrhovnega obrambnega sveta Zedinjenih držav. Kako prijetno se čujejo bese, ki povedo, da je naš narod onostran oceana svoboden in da lahko po mili volji goji svojo kulturo in izobrazbo ter da so mu dostopni vsi položaji, karkoli jih more doseči ameriški državljan. Kako žalostni bi bili, ako bi čuli, da so onostran oceana začeli preganjati naše rojake, ker se priznavajo kot Slovenci in pripadniki našega naroda.

ŠE VEDNO KUPITE DOBRO IN PO UGODNIH CENAH

Rokavice, nogavice, pletenine, bluže, jopice, sviterje, žemperje (lastni izdelki). Volna, preja za strojna ročna dela. Kombineže, modrčke, srajce svilene in flor nogavice itd. Obleke, platno, odevje, predpasnike, rute. Blago, perilo za ženske, moške, otroke. Šivilske potrebščine, galanterija.

OSET »MARA«, Koroška cesta 26 (Poleg tržnice — Vodnikov trg).

Kotiček sodružic

V jeseni življenja

Selma Lagerlöf, slavna, nedavno umrla švedska pisateljica pravi neke: »Zelim vam, ljubi prijatelji, da bi vam bilo prihranjeno, videti kdaj solze v starih očeh. Naj bi nikdar ne doživeli, da bi se siva glava naslonila na vaše prsi in iskala opore, ali pa da bi se vas v nemi prošnji oklenile stare, vele roke, vi bi pa ne mogli pomagati. Naj bi vam bilo prihranjeno, videti starega, zganenega človeka pogreznega v bridkost, katere bi mu ne mogli olajšati. Kaj pomenijo tožbe mladih, ki imajo vendar moči in upanje? A strašno je, če jokajo stari, če se zgrudijo v brezmočni tožbi tisti, ki so bili v mladih dneh vaša opora!«

Najžalostnejše poglavje sedanje svetovne življenjske uredbe in obenem najtežje vprašanje našega slovenskega življenja je preskrba starih ljudi. Za otroka in mladega človeka se vsak pobriga in se vsak po svojih močeh zavzame, kajti oni so naš up in naša bodočnost. Star človek pa se zdi le prepogosto še svojem samo breme, tem manj imajo z njim potrpljenja tuji ljudje. Zato ni čuda, da je vprašanje zadostne in splošne starostne oskrbe eno najvažnejših vprašanj sedanosti. Zaenkrat ga rešujejo samo posamične razne organizacije in pa razne dobrodelne akcije. Tako n. pr. prirede v Švici vsako jesen zbirko »Za jesen življenja« in to jesensko nabiranje gre v korist ustanove »Za starost«.

Pravične rešitve tega vprašanja pa seveda ni mogoče doseči z dobrodelnimi akcijami. — Edino pravično rešitev bo prineslo socialno zavarovanje za starost, ki bo obsegalo tudi deželo, kjer se sedaj starim najslabše godi. Dokler pa je še vse socialno zavarovanje klopčič zamotanosti vprašanj, so stari prepuščeni naši zasebni skrbi in naši osebni odgovornosti. Naj bi ne bilo žene, ki bi ne vzela te svoje naloge resno, ki bi ne skušala po svojih močeh olajšati jeseni življenja starim ljudem, ki so ji izročeni v oskrbo ali ki jih kjerkoli v življenju sreča.

Kako ravnaš s šivalnim strojem?

Šivalni stroj je vsaki ženski resničen prijatelj. Četudi ni poklicna šivilja, si vendar lahko vsaka pridobi toliko spretnosti, da zašije vsaj najpreprostejše stvari, zakrpa perilo in obrobi razne novo kupljene stvari, da ni treba z vsako malenkostjo hoditi k šivilji. Zato ni čuda, da vsaka takrat, ko mora še vse krpanje in šivanje opravljati z roko, nešteto krat premišljuje, koliko dela in časa bi si prihranila, ko bi imela šivalni stroj.

Ko se nam pa želja spolni, ko nekega dne tudi v našem stanovanju zaropče šivalni stroj in nam ostane dober prijatelj, pa mora žal tudi deliti usodo vsakega prijatelja, katerega se spomnimo le, če ga rabimo, drugače pa mu ne posvetimo nobene pozornosti. Cisto ga zamaramo in kadar je užaljen ter se začne kuljati, pa se globoko začudimo.

Zato moramo vedno misliti na to, da stane šivalni stroj precej denarja in da je treba zato z njim boljše ravnati, kakor pa se to običajno dogaja. Predvsem je važno, kje ga imamo. Šivalni stroj ne spada v kuhinjo, ker mu soperira škoduje. Če pa vseeno moramo šivati v kuhinji, prenesemo stroj šele takrat, ko je kuhanje že pri kraju. Če prinesemo stroj iz mrzlega prostora v toplo kuhinjo, se bodo železni deli orosili. Nekoliko počakamo, da se segreje, potem ga obrišemo in šele nato, ko se je segrel, začnemo šivati. Ravno tako storimo tudi, ko odnesmo stroj iz kuhinje. Kadar ne šivamo, mora biti stroj vedno pokrit, da ni izpostavljen prahu. Ne smemo ga dati otrokom na razpolago za igranje. Tačka mora biti vedno povešena in podložena s krpo.

Stroj naj bo vedno čist, kar je odveč olja; je treba vedno skrbno obrisati. Ves prah in nitke blaga, ki se naberejo na stroju, moramo pobrati z iglo. Predvsem pa moramo skrbeti za to, da bo šivalni stroj zmerom dovolj namazan. Z mazanjem ni posebnih težav, saj so vsa mesta, ki jih je treba namazati, lepo vid-

Vsem industrijalcem, trgovcem, obrtnikom in ostalim

naznanjam, da kupujem stare in nove odpadke železa, papirja, stekla in cuni, katere plačujem po najvišjih dnevnih cenah. Kupujem brez izjeme vse železne stroje. Še uporabljive in neuporabljive, rabljene nosilce, cevi, ograje, osovine, štedilnike, umivalnike, školjke, kotle, velike posode za vodo, bencin ali olje, železne postelje, vse železne dele straniš, vozove, dvokolice (gare), samokolnice, sani, električni material, v splošnem vse železne predmete. — Priporočam se vam znana tordka

Justin Gustinčič

trgovina rabljenih strojev in vsakovrstnih odpadkov Maribor, Kneza Koclja ul. 14 skladišče vogal Ptujске in Tržaške ceste

na. Šivalni stroj moramo od časa do časa očistiti, če je pa vsak dan v rabi, pa vsaj enkrat na teden. To storimo takole: Z mehkim čopičem ali velikim gosjim peresom odstranimo ves prah in nesnago. Ker se v šivalnem stroju vedno nabere strjeno olje in prah, odstranimo najprej to. Najlepše osnažimo z bencinom. Tudi petrolej velja, dasi ne čisti tako lepo kakor bencin. Bencin ali petrolej vlijemo v vse tiste luknzice, kamor vlijemo drugače olje. Še bolje pa je, če namažemo dotične dele s čopičem ali peresom. Sedaj pustimo, da teče šivalni stroj nekaj časa prazen, ko je pa že vse staro olje zmehčano, obrišemo dotične dele stroja z mehko krpo. Nato namažemo kakor običajno. Za mazanje moramo uporabljati vedno samo res dobro, specialno olje za šivalne stroje. Ko je stroj dobro namazan, napravimo nekaj vbodov in podložimo pod iglo kosček platna, ki popije odvisno olje.

Pri šivanju moramo paziti na sukanec. Sukanec, ki ima vozle ali pa je neenakomerno debel, samo kvari šivalni stroj. Pred šivanjem se moramo vedno prepričati, če je sukanec pravilno napeljan in če se pravilno odvija. Če se blago pod iglo guba ali če ne teče tako kakor bi moralo, je vzrok temu v nepravilni napeljavi sukanca.

Če se narejajo na pravi strani blaga nagubanci šivi in je nit vsa nakopičena, tedaj je bodisi čolniček preveč ohlapien in ga je treba boljše pričvrstiti, ali ima ostre robove ali pa je sukanec preveč rahlo navit. — Lahko pa je vzrok tudi v tem, da blago preveč nategnemo, ali pa če šivamo pretanko blago (batist ali svilo). V tem slučaju je najbolje, če položimo pod tako tanko blago kos svilene papirja, ki ga potem odtrgamo, ko končamo s šivanjem. Če šivamo žamet ali kako slično blago, je najbolje, če šivamo skozi papir, ker se nam potem rob ne bo krotovil. Če težko vdenes šivanko pri stroju, tedaj podložiti kos belega papirja.

Tudi igla lahko povzroča motnje. Če slišimo med šivanjem malo nenavaden šum, je konica igle odlomljena ali obrabljena ali pa je cela igla ukrivljena. Tedaj moramo vzeti novo iglo, da ne kvarimo stroja. Če se šivi izgubljajo, je skoraj vedno vzrok nepravilna igla, ki ni v pravem razmerju z debelino sukanca in je ali pretanka ali predebela ali pa je narobe vdelata. Preden iglo, pa bo vse prav.

Če se nit večkrat trga, je najbrže nit preveč napeta in je treba popraviti dotični vijak. Če se pa nit potem še vseeno dalje trga, je treba pogledati uho šivanke, če ima mogoče preostre robove. V tem slučaju jih je treba izgladiti s smirkovim papirjem ali pa vzeti novo šivanko.

Če se šivanka zlomi, je bilo blago preveč nategnjeno, ali pa je bila narobe vdelata ali pa je skrivljena. Če se sukanec pretrdo ali pa prerahlo odvija, navadno zadostuje, če malo močnejše, a vendar previdno zavrtimo kolo in napaka se popravi sama od sebe. Če pa to ne pomaga, pa je treba počasi obračati kolo in pazljivo gledati na čolniček, pa se napaka kmalu odkrije. — Če so šivi preveliki ali premajhni, je treba pravilno pritrditi vijak, s katerim se urejajo šivi.

Če se je pripetila na stroju kakšna večja napaka, storimo najbolje, če pokličemo na pomoč mehanika, drugače lahko še več pokvarimo.

Delavski pravni svetovalec

Odškodnina vajenca (Trbovlje)

Vprašanje: Sin se je učil kot kuharski vajenec, pa je moral po nasvetu zdravnikov uk zapustiti. V uk je odšel zdrav in je zbolel v službi. Ali lahko zahtevam radi tega odškodnino in radi prekočasnega zaposlovanja, ker je moral delati fant po 17 ur dnevno, čeprav še ni niti 18 let star?

Odgovor: Odškodnino radi obolenja Vašega sina bi lahko le tedaj zahtevali od delodajalca, če bi mu dokazali, da je obol prav po krivdi delodajalca. Takšno njegovo odgovornost bi morali pred sodiščem dokazati s pričami in z zdravniškimi zvezenimi mnenjem. — Glede prekočasnega dela pa pravi zakon o mladostnih sledeče: Mladostni delavci, torej tudi vajenci, pod 16. leti ne smejo biti nikoli zaposleni preko 8 ur na dan. Ponoči pa je prepovedano vsako delo za mladostne delavce pod 18. leti. »Noč« se šteje v času od 10. ure zvečer do 5. ure zjutraj. Ker je torej bil Vaš sin star 17 let in je bil zaposlen v obrti, je smel delati 10 ur na dan. Vse kar je sin delal preko 10 ur dnevno in pa ponoči od 10. ure zvečer do 5. ure zjutraj, bi moral mojster plačati kot prekočasno delo, t. j. s primerno temeljno plačo in 50 odst. poviškom. Ako je fant že dejansko delal, tako da se je mojster z njim res okoriščal s prekočasnimi delom, bi po našem mnenju lahko zahtevali za nadure vsaj minimalno mezo in k tej še 50 odst. povišek.

Splošno konzumno društvo POSAVJE

v ZAGORJU ob Savi r. z. z. o. z.

Prodaja svojim članom v prodajalnah Zagorje in Loke vedno sveže in prvovrstno blago po najnižjih dnevnih cenah. Član zadruga lahko postane vsak, ki plača Din 250 vpisnine in Din 50 — deleža. — Pristopajte k zadrugi, ki bo postala tudi Vaša last in od katere imate le dobiček!